

## Ô CHÂU CẬN LỤC- Quyển 4

### THÀNH VÀ CHỢ

**Hóa thành:** tại địa phận huyện Đan Điền, sông cái chảy qua phía tây, còn có một nhánh sông con chảy vào trong thành. Bên hữu sông này là nơi đặt nha môn đô ty, thừa ty và học xá phủ Triệu Phong. Sông cái Kim Trà rót về nam. Phá ở phía bắc, đằm ở phía đông, ước ngàn vạn khoảnh, bốn mặt đều là sông nước bao quanh. Toà thành trăm trượng cao, sừng sững như đám mây dài. Đó là địa hình tụ hội, thợ trời tạo ra hiểm yếu vậy. Năm đầu niên hiệu Đại Trị [1358] đời Trần Dụ Tông, sai Đỗ Tử Bình cất đặt quân Tân Bình, Thuận Hóa mới tu bổ thành này.

**Thành Ninh Viễn:** tại làng Uẩn Áo huyện Lệ Thủy. Sông Bình giang chảy qua phía trước, sông Ngô giang chặn phía sau. Cả hai dòng đến phía tây bắc hợp lại làm một. Ba mặt thành là sông, một mặt dựa núi. Hẳn là bậc vương công tạo thế hiểm yếu, làm phen giậu của Hóa thành. Cửa nam khắc đá đề: Ninh Viễn thành. Vệ Trấn bình đóng ở đây.

**Thuận Thành:** ở địa phận huyện Hải Lăng, phía tây có nhánh sông dài, cầu ở phía đông cao ngất, chợ sớm đông đúc. Ngoài thành là huyện trị. Bên trong thành có kho thóc đầy đủ.

**Chợ Thê Lại:** tại làng Thê Lại huyện Kim Trà, phía trước có ba nhánh sông bao bọc, phía sau lại có một ngòi nước uốn quanh. Nha thự, nhà cửa như sao xếp, bàn cờ bày. Đồng ruộng đất tốt, xóm làng dân đông. Sông nước tiện cho lưu thông đường thủy, dăm con đường bằng phẳng tiện việc đi lại. Hàng rong, quán xá, thu hút bán buôn. Cửa báu vật lạ tụ hội nơi đây. Gà gáy đã tranh nhau dậy, đến trưa thì chợ vẫn đông. Hàng quán dựng đông tây, đình chợ mở ra dài ngắn. Cờ xanh giậu biếc, mối lái đón khách giàu sang. Tư bạc gấm lụa, gồm đủ đồ hàng Nam Bắc. Đây là một cảnh đẹp của châu Ô.

**Chợ Đại Phúc:** tại địa phận hai làng Đại Phúc và Tuy Lộc huyện Lê Thủy. Sông cái gần kề, khe nhỏ bao quanh. Bên nách có cầu vòng, sau lưng là chùa Phật. Thông khắp bốn phương tám hướng, đường sá thẳng bằng. Muôn hóc nghìn khe, ghe thuyền tấp nập. Là một nơi đô hội của vùng Thổ Rí vậy.

**Chợ Thuận:** tại địa phận hai huyện Vũ Xương và Hải Lăng. Từ phía tây nam, sông cái chảy vào, có dòng khe nhỏ. Trên khe gác cây cầu dài. Phía nam cầu, quán xá xếp hàng. Rồi huyện rồi thành ở hai bên đông tây đối diện. Nào đường thủy, đường bộ đều thông suốt. Là một nơi tấp nập của Thuận châu vậy.

**Cầu Đan Điền:** ở tại chợ Đan Lương, huyện Đan Điền. Phía đông chợ có một dòng sông đổ về. Cầu giăng ngang trên sông. Trên cầu làm nhà. Lưng cầu vòng cao, như sống lưng cá voi vươn lên mây. Ghe thuyền qua lại không lo ngại gì. Bộ hành cũng tiện lưu thông. Quyển rũ khách thơ đề trụ, lằng lằng như đạo gót cõi tiên. Đúng là cây cầu bậc nhất của châu Ô vậy.

**Cửa ải Hải Vân:** tại huyện Tư Vinh. Trên cao vút tầng mây như bức thành đá sừng sững. Dưới liền biển cả, kín như sắt khóa, do bởi non nước bủa vây. Là nơi yết hầu của Thuận Quảng vậy. Có tuần ty cửa ải. Phía trên từ cửa Yên Lục, dưới đến Ô Tôn đều do ty này xem xét.

**Tháp Dương Lệ:** tại làng Dương Lệ huyện Hải Lăng, có nền móng cũ. Tương truyền hai tháp Dương Lệ và Trung Đơn do người Chiêm xây. Trước khi xây, hai tốp thợ hẹn ước cùng trong một đêm thì làm xong. Bên làm xong trước sẽ thấp được làm hiệu để tỏ rõ trước sau. Riêng Dương Lệ làm theo lời hẹn. Nhưng thợ xây tháp Trung Đơn không chân thực, nửa đêm chưa xong việc đã đốt lửa, kỳ thực vẫn xây đến sáng mới xong. Phía Dương Lệ thấy được thì không xây nữa. Sau đó, Dương Lệ vì ngay thẳng được thưởng cỗ thái lao, còn tốp thợ Trung Đơn không được dự.

**Tháp Trung Đơn:** tại làng Trung Đơn, huyện Võ Xương. Phía tây có động núi quanh co, phía nam thì đầm phá mênh mông, phía đông bắc thì sông ôm ấp. Tháp cao ước trăm thước, tưởng chừng chân

đạp trên chín tầng trời, mắt thu ngoài ngàn dặm. Đây là một thắng tích của huyện Võ Xương.

**Trạm Linh Giang:** gần làng Hương Cẩn huyện Đan Điền, kê trên sông Ngã Ba. Trước mặt có dòng nước. Đi thuyền thông suốt từ Trà Kệ xuống, hay từ Diêm Trường lên. Như lọng tiên cắm sát bờ, cờ sứ bay trước quán. Mũ áo tụ tập, quan khách đi về. Đây là trạm dịch bậc nhất của châu Ô vậy.

**Trạm Bình Giang:** tại làng An Trạch, huyện Lê Thủy. Từ Minh Linh theo đường bộ tới, và từ Nhật Lệ theo đường thủy vào, đều thông suốt. Eo núi chập chùng, mặt nước nhấp nhô. Giữa cảnh núi sông ngàn vạn dặm, là một ngôi đoản đình hay trường đình giữa gió trăng. Đây là một cảnh đẹp của nơi tiền khách vậy.

**Trạm Nhật Lệ:** tại cửa biển Nhật Lệ huyện Khang Lộc. Lưng tựa núi biếc, mặt ngắm dòng xanh, thu vào mắt cả non sông. Trăng gió gọi người. Hoặc khi mặt trời mới mọc, hay lúc xế xuống non tây, cờ lọng chia biệt, áo mũ như trận. Thật là một đình buu trạm ở giang nam.

**Bến Dã Độ:** tại làng Dã Độ<sup>(1)</sup> huyện Hải Lăng. Từ nguồn Viên Kiều, Cáo Cáo đổ về, nước sâu rộng, có loại cá nhám lớn ẩn ở đây. Hai bờ cao thấp, giữa sông vài ba cồn nông sâu. Cỏ xanh um như nệm. Sóng gợn tựa gấm, mảnh buồm soi ánh nắng chiều, con thuyền lẻ giăng ngang. Hiển nhiên là một bến đò xưa hoang sơ.

---

<sup>1</sup> Bản A.263 chép là Phù Ba, khảo chính là Dã Độ.